

Moje moc je mé vlastnictví.

Moje moc mi *dává* vlastnictví.

Moje moc *jsem* já sám a skrze ni jsem svým vlastnictvím.

1. Moje moc

Právo je duchem společnosti. Když má společnost *vůli*, tak je právě tato *vůle* právem: existuje pouze skrze právo. Protože ale existuje pouze na základě toho, že vykonává nad jednotlivcem *vládu*, tak je právo její *vládnoucí vůlí*. Aristoteles říká, spravedlnost budí ku prospěchu *společnosti*.

Veškeré existující právo je – *cizím právem*, je právem, které je mi „dáváno“, které se na mě „nechá dopadnout“. Měl bych ale právo proto, kdyby mi jej dával celý svět? A přece, čím jiným je právo, které získám ve státě, společnosti, než právem od *cizího*? Když mi nějaký hlupák udělí právo, tak budu vůči svému právu nedůvěřivý; to, že mi udílí právo, se mi nelíbí. Ale když mi právo udělí také někdo moudrý, tak ho přece také ještě proto nemám. Zda mám právo *já*, to naprosto nezávisí na tom, jestli ho dává blázen nebo někdo moudrý.

Nicméně jsme až dosud o toto právo usilovali. Hledáme právo a obracíme se za tímto účelem na soud. Na jaký? Na královský, papežský, lidový soud, atd. Může sultánský soud vyhlásit jiné právo, než to, které ustanovil sultán? Když hledám právo, může mi je poskytnout právo, které s právem sultána nesouhlasí? Může mi např. jako právo připustit nejvyšší zradu, protože podle sultánova výkladu přece není žádným právem? Může mi jako soudní cenzura zajistit jako právo slobodný projev mínění, protože sultán nechce nic vědět o tomto *mém* právu? Co tedy u tohoto soudu hledám? Hledám sultánské právo, ne *svoje* právo; hledám – *cizí* právo. Pokud je toto cizí právo v souladu s mým, tak jej ovšem u něj naleznu také.

Stát nedovolí, aby se člověk postavil proti člověku; odmítá *souboj*. Dokonce každý výprask, přestože k němu nikdo z účastníků nevolá policii, je potrestán, ledaže, když nějaké já nedá

výprask nějakému ty, nýbrž třeba *hlava rodiny* dítěti: *rodina* má oprávnění, a jejím jménem otec, já jako Jediný to nejsem.

Vossische Zeitung nám prezentují „právní stát“. Zde má být všechno rozhodnuto soudcem a *soudem*. Vyšší cenzurní soud pro ně platí jako „soud“, kde „je vynášeno právo“. Jaké právo? Právo cenzury. Aby byly uznány právní nároky onoho soudu, musí se cenzura uznávat za právo. Nicméně se soudí, že soud nabízí ochranu. Ano, ochranu před omylem jednotlivého cenzora: chrání jen cenzurního zákonodárce před chybným výkladem jeho vůle, ale svůj zákon činí o to pevnější vůči těm, co píší, na základě „svatě moci práva“.

Zda já mám právo nebo ne, o tom nerozhoduje žádný jiný soudce, než já sám. O tom mohou soudit a rozhodovat jen jiní, jestli souhlasí s mým právem, a jestli je to také pro ně právo.

Podívejme se na tuto věc ještě jinak. Sultánské právo mám ctít v sultanátu, lidové právo v republice, kanonické právo v katolické obci atd. Těmto právům se mám podrobit, mám je považovat za svatá. „Smysl pro právo“ a „právní smysl“ tohoto druhu se lidem utvrdil v hlavě natolik, že ti největší revoluci-onáři našich dní nás chtějí podřítit novému „svatému právu“, „právu společnosti“, society, právu lidskosti, „právu všech“ apod. Právo „všech“ má předcházet *mému* právu. Jako právo všech by ovšem bylo také mým právem, protože patřím ke všem; že je ale současně právem jiných, nebo dokonce všech jiných, to mě nevybízí, abych ho zachoval. Nebudu ho bránit jako *právo všech*, nýbrž jako *moje* právo, a každý jiný může pak přihlížet, jak se současně osvědčí. Právo všech (např. jist) je právem každého jednotlivce. Drží-li se každý tohoto práva v plném znění, tak to všichni dělají sami od sebe; když se ale přesto nestará o všechny, nenadchne se pro to jako pro právo všech.

Avšak sociální reformátoři nám kážou „*společenské právo*“. V něm se jednotlivec stává otrokem společnosti a má pouze právo, když mu společnost právo *přiznává*, tzn., když žije podle *zákonů* společnosti, a je tedy – *loajální*. To, jestli jsem loajální v despotii nebo v nějaké weiltínské „společnosti“, je stej-

ná absence práva, pokud v obou případech nemám *svoje* právo, nýbrž *cizí* právo.

U práva se vždy ptáme: „Co nebo kdo mi k tomu dává právo?“ Odpověď: nikoli bůh, láska, rozum, příroda, humanita, atd., jen *tvá síla, tvá* moc ti dává právo (může ti ho dát např. tvůj rozum).

Komunismus, který předpokládá, že lidé „mají od přirozenosti stejná práva“, vyvrací svou vlastní tezi tím, že lidé nemají od přirozenosti žádné právo. Neboť např. nechce uznat, že rodiče „od přirozenosti“ mají práva vůči dětem nebo děti vůči nim: ruší rodinu. Přirozenost nedává rodičům, sourozencům atd. vůbec žádné právo. Tato revoluční neboli babeufská zášata⁵¹ vůbec spočívá na religiózním, tzn., chybném názoru. Kdo se může, i když také nezastává náboženské stanovisko, tázat na „právo“? Není „právo“ religiózním pojmem, tj. něčím svatým? „*Rovnost práva*“, jak ji stanovila revoluce, je přece jen jinou formou „křesťanské rovnosti“, „rovnosti bratří, dětí boha, křesťanů atd.“; zkrátka *fraternité*. Všechny otázky po právu zaslouží být, řečeno Schillerovými slovy, vyplísněny:

Již dlouhá léta používám svůj nos k čichání; ale zdali pak mám také na něj skutečně prokazatelné právo?

Když revoluce označila rovnost za „právo“, ocitla se v religiózní oblasti, v náboženství toho, co je svaté, ideálu. Proto od té doby boj o „svatá, nezczitelná lidská práva“. Proti „věčnému lidskému právu“ lze zcela přirozeně a stejně rovnoprávně uplatnit „řádně nabyté právo stávajícího“: právo proti právu, kde jedno právo přirozeně haní druhé jako „neprávo“. Je to *právní spor* od revoluce.

Chcete být „v právu“ vůči druhým. To nemůžete, vůči nim zůstanete věčně „v nepravu“, neboť vždyť by to nebyli vaši protivníci, kdyby rovněž oni neměli „své právo“: vždy by vám „dávali neprávo“. Vaše právo je ale vůči právu jiných vyšší, větší, *mocnější*, atd., není-liž pravda? Nikterak! Vaše právo není mocnější, když vy nejste mocnější. Mají čínští poddani právo na svobodu? Poskytněte jim ho přece a pak se podívej-

te, jak jste přemátli: protože nevědí, jak svobodu využít, nemají na ni žádné právo, nebo lépe, protože nemají svobodu, nemají na ni právo. Děti nemají právo na dospělost, protože nejsou dospělí, tzn., protože jsou dětmi. Národy, které se nechají držet v nedospělosti, nemají právo na žádnou dospělost; kdyby přestaly být nedospělými, teprve potom by měli právo stát se dospělými. Neznámená to nic jiného, než: to, čím máš *moc* být, k tomu máš *právo*. Odvozuji veškeré právo a veškeré oprávnění ze *sebe*; jsem *oprávněn* ke všemu, k čemu mám moc. Jsem oprávněn svrhnout Dia, Jehovu, Boha atd., když to *mohu*; když nemohu, tak budou tito bohové vždy proti mně v právu a zůstanou u moci. Budu se ale vždy v bezmocném „strachu z boha“ bát jejich práva a moci, budu dodržovat jejich příkazy, a ve všem, co udělám podle *jejich* práva, budu věřit, že se to děje právem, jako třeba ruší pohraničníci si myslí, že mají oprávnění, prchající podezřelé zastřelit, když je zabijí s ohledem „na vyšší autoritu“, tzn. „právem“. Já ale mám oprávnění zabít od sebe sama, když si to sám nezakážu, když se sám neobávám zabít jako „nepráva“. Tento názor je základem Chamissovy básně *Údolí vraždy*, v níž si zšedivělý indiánský vrah vynucuje úctu od bělocha, jehož spolubratry zavraždil. Nejsem oprávněn jen k tomu, co nedělám se svobodnou myslí, tzn., k čemu *já* sám sebe neoprávním.

Já rozhoduji, jestli to je *ve mně právem*; *mimo* mne neexistuje žádné právo. Když se *mi* to hodí, tak je to správné. Možná, že se to proto ostatním ještě nehodí; je to jejich starost, ne moje: mohou se bránit. A kdyby se něco nehodilo celému světu, ale mně by se to hodilo, tzn., kdybych to chtěl, tak bych se na to celého světa vůbec neptal. Tak to dělá každý, kdo umí ocenit *sebe*, každý v takové míře, v jaké je egoistou, neboť síla předchází právo, a to – plným právem.

Protože jsem „od přirozenosti“ člověkem, mám stejné právo na požívání všech statků, říká Babeuf. Nemusel by také říci: protože jsem „od přirozenosti“ prvorozeným princem, mám právo na trůn? Lidská práva a „správně nabytá práva“ směřují k tomu samému, totiž k *přirozenosti*, která mi *udílí* právo, tzn. k *rodu*

(a dále k dědictví atd.) Narodil jsem se jako člověk je stejné jako: narodil jsem se jako královský syn. Přirozený člověk má jen přirozené právo, protože má přirozenou moc, a přirozené nároky: má rodové právo a rodové nároky. *Přirozenost* mě však nemůže oprávnit, tzn. učinit způsobilým a zmocnit k tomu, k čemu mně ospravedlňuje jen můj čin. To, že se královské dítě povyšuje nad ostatní děti, to už je jeho čin, který mu zajišťuje přednost, a že také jiné děti tento čin schvalují a uznávají, to je jejich počin, který je činí hodným toho – být poddanými.

Zda mi právo dává přirozenost nebo bůh, volba lidu atd., všechno je to stejné *cizí* právo, je to právo, které si sobě nedávám nebo neberu.

Tak komunisté říkají: stejná práce dává lidem právo na stejný požitek. Dříve se objevila otázka, jestli ten, kdo je „ctnostný“, musí na zemi být „šťastný“. Židé skutečně z toho vyvozovali: „Jen ať se ti na zemi dobře daří.“ Ne, stejná práce tě k tomu neopravňuje, nýbrž stejný požitek ti dává právo na stejný požitek. Poživej, pak máš právo na požitek. Když jsi ale pracoval a necháš si požitek vzít, tak – „se ti to děje právem“.

Když si požitek *vezmete*, tak je to vaše právo. Když například tomu po něm jen dychtíte, aniž byste si ho dopřáli, tak pak zůstává jako dřív „dobře nabytým právem“ těch, pro něž je požitek privilegován. Je *jejich* právem, jako by se stal, kdybyste si jej dopřáli, *vaším* právem.

Spor o „právo na vlastnictví“ se odehrává v prudkých zvrátech. Komunisté tvrdí: „Země patří právem tomu, kdo ji obdělává, a její produkty těm, kteří je vyprodukují.“⁵² Myslím si, že patří tomu, kdo ví, jak si ji vzít, nebo si ji nedá vzít, nenechá se proto o ni připravít. Když si ji přivlastnil, tak mu nepatří pouze země, nýbrž také právo na to. Je to *egoistické právo*, tzn., hodí se *mi*, proto je to právo.

Jinak přece právo má „voskový nos“. Tygr, který mě napadne, je v právu, a já, který ho skolím, jsem také v právu. Nehájím proti němu své *právo*, nýbrž *sebe*.

Protože lidské právo je vždy dané, tak ve skutečnosti vždy směřuje k právu, které si lidé navzájem dávají, tzn. „příznáva-

jí“.

Přízná-li se nově narozeným dětem právo na existenci, tak právo mají. Když se jim nepřizná, jak tomu bylo u Spartánů a Římanů, tak ho nemají. Neboť dát nebo „přiznat“ jim ho může jen společnost, sami si ho nemohou vzít nebo dát. Lze namítnout: děti mají přece od „přirozenosti“ právo na existenci, Sparťané jen odmítli toto právo *uznat*. Ale právě tím děti neměly žádné právo na toto uznání, stejně tak jako málo měly právo na to, aby divoká zvířata, jimž byly předhozeny, uznávala jejich život.

Tolik se mluví o *vrozeném* právu a běduje se:

Po právu, které se zrodilo s námi,
po tom se bohužel neptá.

Jaképak mám vrozené právo? Právo stát se majorátním pánem, zdědit trůn, požívat princovskou nebo šlechtickou výchovu, nebo také, protože mě zplodili chudí rodiče – navštěvovat nepovinnou školu, oblékat se z almuženských příspěvků, a konečně vydělávat si na svůj chléb a herinka v uhelných dolech nebo u kalcovského stavu? Nejsou to vrozená práva, práva, která jsem při *narození* získal od svých rodičů? Vy si myslíte: ne, myslíte si, to jsou jen práva, která byla takto chybně nazývána, jsou to však právě ona práva, která se snažíte odstranit prostřednictvím *skutečně vrozeného práva*. Abyste to zdůvodnili, vracíte se k tomu nejjednoduššímu a tvrdíte, že každý si je při svém zrození s druhým *rovný*, je totiž *člověkem*. Spolu s vámi uznávám, že se každý narodil jako člověk, tudíž že nově narození jsou si v tomto ohledu *rovni*. Proč? Jen proto, že se dosud neukázali a neprojevili jako nic jiného, než právě jen jako pouhé – *děti lidí*, nazí človíčky. Tím se odlišují od těch, kteří ze sebe již něco udělali a již nejsou pouhými „dětmi lidí“, nýbrž – dětmi své vlastní kreativity. Ti poslední vlastní něco víc než pouhá vrozená práva: práva *získali*. Jaký to protiklad, jaké to bitevní pole! Starý boj mezi vrozenými lidskými právy a poctivě získanými právy. Jen se vždy odvolávejte na vaše vrozená práva. Lidé neopomenou, ta poctivě získaná postavit pro-

ti vám. Obojí stojí na „právní půdě“. Neboť každé z obou má „právo“ vůči druhému, jedno vrozené neboli přirozené, druhé získané neboli „pocitivě získané“.

Když zůstanete na půdě *práva*, tak zůstanete u – neoblopnosti.⁵³ Druhý vám nemůže vaše právo dát, nemůže vám „nechat právo přidělit“. Kdo má moc, ten má – právo, nemáte-li to první, tak nemáte ani to druhé. Je tak těžké získat tuto moudrost? Podívej se přece na mocné a jejich konání! Mluvíme zde přirozeně jen o Číně a Japonsku. Zkuste to jednou, vy Číňané a Japonci, nechat je jednat protiprávně a uvidíte, jak vás to uvrhne do žaláře. (Nezaměňujte s tím jen „dobře míněné rady“, které – v Číně a Japonsku – jsou povoleny, protože mocným nebrání, nýbrž, možná, *napomáhají*.) Kdo by je chtěl nechat jednat protiprávně, tomu by se otevírala jen jediná cesta, cesta moci. Když je připraví o jejich *moc*, tak *skutečně* vůči nim jednal protiprávně, připravil je o právo. V jiném případě nemůže nic, než sevřít pěstičku v kapse nebo jako dotěrný blázen padnout za obět.

Zkrátka, neptejte se Číňanů a Japonců na právo, zejména se neptejte na právo, „které se zrodilo s vámi“, pak se také vůbec nepotřebujete ptát po pocitivě získaných právech.

S hrůzou ustupujete před ostatními, protože si myslíte, že vedle nich vidíte *přízrak práva*, který se jako v homérských bójích jako bohyně zdá pomáhat bojovat na jejich straně. Co děláte vy? Vrháte kopí? Ne, plížíte se, abyste strašidlo získali pro sebe, aby bojovalo na vaší straně: soupeřte o přízeň přízraku. Někdo jiný by se mohl jednoduše zeptat takto: chci to, co chce protivník? „Ne!“ Nuže, může za něj bojovat tisíc d'áblů nebo bohů, já přesto rovnou udeřím!

„Právní stát“, jak ho mezi jiným hájí *Vossische Zeitung*, požaduje, aby úředníci mohli být zbaveni svého úřadu jen *soudcem*, nikoli *administrativou*. Pošetilá iluze! Kdyby bylo zákonem stanoveno, že úředník, který byl jednou viděn opilý, má svůj úřad ztratit, tak by ho musel soudce odsoudit na základě výpovědi svědků atd. Zkrátka, zákonodárce by směl jen přesně udat všechny možné důvody, které vedou ke ztrátě úřadu,

i kdyby byly jakkoli směšné (např. úřadu má být zbaven ten, kdo se do tváře vysmívá svým přestaveným, kdo nechodí v neděli do kostela, kdo nechodí po všechny čtyři týdny k přijímání, kdo dělá dluhy, kdo má neslušné styky, kdo je nerozhodný; tyto věci by mohl zákonodárce nechat uvést např. u čestného soudu), tak by soudce musel jen zkoumat, zda si obžalovaný onen „přestupek“ „nechal přičíst k vině“, a musel by ho po provedení důkazu proti němu prohlásit „na základě práva“ za zba-veného úřadu.

Soudce je ztracen, když přestane být *mechanický*, když ho „opustí pravidla důkazu“. Pak má jen názor jako každý jiný, a když rozhoduje podle tohoto *názoru*, tak už to není *žádný úřední výkon*; jen jako soudce smí rozhodovat podle zákona. Zde chválím ještě staré francouzské parlamenty, které to, co mělo být právem, samy podrobovaly zkoušce, a chtěly registrovat až po vlastním souhlasu. Soudily alespoň podle vlastní-*ho* práva a nechtěly se stát stroji zákonodárce, i když se ovšem jako soudci samy musely stát svými vlastními stroji.

Ríká se, že trest je právem zločince. Jeho právem je ovšem stejně tak beztrestnost. Když se mu jeho podnikání daří, tak se mu to děje právem, nedaří-li se mu, tak se to děje stejným právem. Jak si usteleš, tak si lehneš. Vydá-li se někdo bezhlavě do nebezpečí a zahyne přitom, tak asi řekneme: děje se mu tak právem, nic lepšího nechtěl. Když ale nad nebezpečím zvítězil, ztzn., zvítězila jeho *moc*, tak by měl také *právo*. Když si dítě hraje s nožem a řízne se, děje se mu to právem. Když se ale neřízne, tak se mu to stalo také právem. Zločinci se proto asi děje právem, když tpejí za to, co riskoval. Proč by také riskoval, kdyby znal následky! Avšak trest, který nad ním vynášíme, je pouze našim právem, nikoli jeho. Naše právo reaguje na jeho právo, a on „jedná protiprávně“, protože – jsme získali převahu.

Co je však právo, co je ve společnosti právem, to také přichází ke slovu – v *zákonu*.

Ať je zákon jakýkoli, musí být respektován – loajálním občánem. Takto je veleben smysl pro zákon v Old Englandu. Je

zcela v souladu s oním euripidovským výrokem (Orestes, 412): „Sloužíme bohům, necht' už jsou bohové jacíkoli.“ *Zákon vůbec, Bůh vůbec*, tak daleko jsme dnes.

S námahou se snažíme odlišit *zákon* od libovolného *rozkažu*, *ordonance*: zákon vychází z oprávněné autority. Ovšem zákon, který se týká lidského jednání (etický zákon, státní zákon, atd.), je *vždy projevem vůle*, tedy rozkazem. Ano, když si sám uložíš zákon, tak by to byl jen rozkaz, kterému mohu v nejbližším okamžiku odmítnout poslušnost. Kdokoli může prohlásit, co by si chtěl nechat líbit, tím si zákonem zakázal opak, v opačném případě by s přestupcem jednal jako se svým nepřitelem; ale o *mých* činech nikdo nemá co rozkazovat, nikdo mi nemá mé jednání co předepisovat a ukládat mi zákony. To, že se mnou jedná jako se svým *nepřítelem*, si musím nechat líbit, ale nikdy to, že se mnou jedná jako se svou *kreaturou*, a že pokládá *svůj* rozum či také nerozum za mé měřítko.

Státy trvají jen tak dlouho, dokud existuje *vládnoucí vůle*, a tato vládnoucí vůle je pokládána za shodnou s vlastní vůlí. Pánem vůle je – zákon. Co jsou ti platné tvoje zákony, když je nikdo neposlouchá, co tvoje rozkazy, když si nikdo nenechá rozkazovat? Stát se nemůže vzdát požadavku určovat vůli jednotlivce, spekulovat a počítat s tím. Pro něj je naprosto nezbytné, aby nikdo *vlastní vůli* neměl; kdyby ji měl jeden, tak by ho musel stát vyloučit (zavřít, vyobcovat atd.); kdyby ji měli všichni, tak by stát zrušili. Stát je nemyslitelný bez panství a rabství (poddanství); neboť stát se musí snažit být pánem všech, které zahrnuje, a tato vůle se nazývá „státní vůle“.

Ten, kdo se musí k tomu, aby obstál, spoléhat na nedostatek vůle u jiných, ten je špatným tvůrcem těchto jiných, jako je pán špatným tvůrcem sluhy. Kdyby zmizela podřízenost, tak by to bylo kvůli nadvládě.

Ničítelem státu je moje *vlastní vůle*; stát ji proto pranytuje jako „svévůli“. Vlastní vůle a stát jsou smrtelně zneprátené mocnosti, mezi nimiž není možný žádný „věčný mír“. Dokud stát trvá, prezentuje vlastní vůli, svého neustále osočovaného protivníka, jako nerozumného, zlého atd., a ona se o tom nechá

přesvědčit, ano, je skutečně tím již proto, že se o tom nechá přesvědčit: ještě nedospěla k sobě samé a k vědomí své důstojnosti, a je tedy ještě nedokonalá, lze ji ještě obalamutit atd.

Každý stát je *despocií*, ať je despotou jeden nebo mnozí, nebo, jak se s oblibou říká o republice, všichni jsou vládcí, tzn. jeden je pro druhého despotou. K tomu pak totiž dochází vždy tehdy, když daný zákon, třeba jasný projev vůle národního shromáždění, se má pro jednotlivce stát *zákonem*, vůči němuž je *zavázán poslušností*, nebo vůči němuž má *povinnost* ho poslouchat. Kdybychom si také sami představili situaci, že by každý jednotlivec v národě projevil stejnou vůli, a tím by se realizovala dokonalá „všeobecná vůle“: na věci by to nic neměnilo. Nebyl bych dnes i později vázán na svou věřejší vůli? Moje vůle by v tomto případě *ustrnula*. Odporná *stabilita*! Můj výtvar, totiž určitý projev vůle, by se stal mým pánem. Já ve své vůli, já, tvůrce, bych ale byl ve svém pohybu a svém rozvoji omezen. Protože jsem byl včera blázen, musel bych jím zůstat celý život. Ve státní tak v nejlepším případě – mohl bych zrovna tak dobře říci: v nejhrošším případě zůstávám – otrokem sama sebe. Protože jsem včera byl tím, kdo měl vůli, dnes jsem bez vůle, včera dobrovolně, dnes nedobrovolně.

Jak to změnit? Jen tím, že neuznávám žádnou *povinnost*, tzn., *nezavazuji* se nebo se zavázat nenechám. Když nemám žádnou povinnost, také neznám žádný zákon.

„Pouze oni mně svazují!“ Mou vůli nemůže nikdo spoutat, a moje averze zůstává svobodná.

„Vždyť by se všechno muselo dít páté přes deváté, kdyby si každý mohl dělat to, co by chtěl!“ Kdo však říká, že si každý může dělat cokoli? K čemu pak jsi zde ty, který si přece nemusí všechno nechat líbit? Braň se, pak ti nikdo nic neudělá! Kdo chce zlomit tvou vůli, ten má co dělat s tebou, a je tvým *nepřítelem*. Jednej s ním jako takovým. Když na obranu stojí za tebou ještě nějaké miliony, tak jste imponantní moc a dosáhnete snadné vítězství. Když byste ale imponovali protivníkovi také jako síla, oslavovanou autoritou pro něj proto stejně nebudete, neboť pak by musel být hlupák. Nemusí vám proje-

vovat respekt a úctu, i když se bude mít na pozoru před vaší mocí.

Obvykle klasifikujeme státy podle různého způsobu rozdělení „nejvyšší moci“. Když ji má jednotlivec – monarchie, když ji máme všichni – demokracie atd. Tedy nejvyšší moc! Moc proti komu? Proti jednotlivci a jeho „svévůli“. Stát vykonává „násilí“, a to jednotlivec nesmí. Posláním státu je vykonávat násilí a své násilí nazývá „právem“, násilí jednotlivce „zločinnem“. Násilí jednotlivce se tedy nazývá zločinnem, a jen zločinnem narušuje násilí státu, když si myslí, že státu nepodléhá, nýbrž že je nad státem.

Nyní, kdybych chtěl jednat směšně jako ten, kdo to dobře myslí, bych vám mohl poradit, abyste nevytvářeli žádné zákony, které by poškodily můj sebe-vývoj, sebe-činnost, sebe-tvoření. Tuto radu vám nedám. Neboť kdybyste se jí řídili, tak byste nebyli chytří a já bych přišel o to, co jsem získal. Od vás nechci vůbec nic, neboť, i kdybych žádal cokoli, vy byste stáli le zůstávali panovačnými zákonodárci a museli jimi být, protože tak jako havran neumí zpívat, ani lupič nemůže žít bez loupeže. Spíš se ptám těch, kteří chtějí být egoisty, co pokládají za egoističtější, nechat si od vás dávat zákony a respektovat stávaní, nebo dát najevo *vzpournost* či otevřenou neposlušnost. Dobromyslní lidé se domnívají, že zákony musí předepisovat jen to, co podle cítění lidu platí jako správné a spravedlivé. Co je mi ale do toho, co platí v lidu a pro lid? Lid bude možná proti rouhačům boha; tedy zákon proti rouhání se bohu. Nemám se proto rouhat? Má pro mě být tento zákon něčím víc, než „rozkazem“? Ptám se!

Všechny způsoby vlády vycházejí výlučně ze zásady, že veškeré *právo* a všechna *moc* patří *lidu* jako *celku*. Neboť žádáný z nich neopomine se odvolat na celek a despota stejně jako prezident nebo nějaká aristokracie atd. jednájí a poroučejí „jmenem státu“. Mají „státní moc“, a je úplně lhostejné, zda by, kdyby to bylo možné, tuto státní *moc* vykonával lid jako *celek* všech jednotlivců, nebo jen jako reprezentanti tohoto celku, kterých by bylo víc, jako u aristokratů, nebo jeden, jako

v monarchiích. Celek vždy stojí nad jednotlivcem a má moc, která se nazývá *právo*platnou, tzn. která je *právem*.

Ve srovnání s posvátností státu je jednotlivec jen nádobou necti, v níž zůstávají „svěvole, zlomyslnost, posměvačnost a utrhačnost, frivolnost atd.“, pokud ono posvátné, stát, nesáhledá za hodné uznání. Duchovní *nadutost* státních služebníků a poddaných státu má znamenité tresty na neduchovní „svévůli“.

Když vláda označí veškerou hru ducha *proti* státu za trestnou, tak se objeví umírnění liberálové, a říkají: nálada, satira, vtip, humor atd. přece musejí smět kypět a *géníus* musí požívat svobodu. Nikoli *jednotlivý člověk*, ale *géníus* má být svobodný. Stát nebo jeho jménem vláda zde plným právem říkájí: kdo není se mnou, je proti mně. Nálada, vtip, atd., zkrátka, zesměšňování podstaty státu odjakživa podryvalo státy: není „nevinné“. A dále, jaké hranice by se měly stanovit mezi škodlivým a nevinným vtipem atd.? Umírnění se dostávají při této otázce do velkých rozpaků, a všechno se redukuje na prosbu, aby stát (vláda) nebyl tak *přecitlivělý*, tak *nedůtklivý*, že by se neměl v „neškodných“ věcech přece hned zlobit a být vůbec trochu „tolerantnější“. Přehnaná citlivost je ovšem slabost, vyhnout se jí by byla chvályhodná ctnost; jen ve válečných dobách připustit, přeme být ohleduplní, a co lze v klidných dobách připustit, přestává být dovoleno, jakmile je vyhlášen stav obležení. Protože to správně smýšlející liberálové dobře cítí, tak spěchají prohlásit, že se při „oddanosti lidu“ přece není nutné obávat žádného nebezpečí. Vláda však bude chytřejší a o něčem takovém se ne nechá přesvědčit. Příliš dobře ví, jak lze nakrmit krásnými slovy a nenechá se tímto jídlem na oko uspokojit.

Chceme však své místo na hraní, *vždyť* jsme přece děti a nemůžeme být tak usedlí jako ve stáří: mladost nezná ctnost.

Jen o toto místo na hraní, jen o pár hodin veselého skotačeni žádáme. Žádáme jen, aby stát nebyl jako mrzutý papá příliš nevlídný. Měl by povolit některá maskární procesí a bláznovské hry, jaké ve středověku povolovala církev. Ale doby, kdy to mohl bez obav udělat, jsou pryč. Děti, které se jednou

dostanou ven do volné přírody a jsou hodinu bez výchovné rákosky, už zpátky do cely zpátky nechťej. Neboť volná příroda už není *doplňkem* cely, není osvěžujícím *oddechem*, nýbrž jejím *protikladem*, oním *aut – aut*. Zkrátka, buď si stát už nesmí nechat líbit nic, nebo všechno, a být zničen. Buď musí být na prostu citlivý, nebo jako mrtvý, zcela necitlivý. S tolerancí je konec. Ukáže-li prst, hned ho připraví o celou ruku. Tady už nelze „šprýmovat“, a z veškerého šprýmování, jako je rozmat, vtíp, humor atd., se stává trpká vážnost.

Pokřik „svobodomyšlných“ o svobodě tisku směřuje proti jejímu vlastnímu principu, její vlastní *vůli*. Chťejí, co *nechtějí*, tzn., přejí si, rádi by. Proto také tak snadno odpadnou, když se najednou objeví takzvaná svoboda tisku, pak by chtěli cenzuru. Zcela přirozeně. Stát je pro ně také svatý, stejně tak jako mravy atd. Chovali se jen vůči němu jako nevychovaní spratci, mazané děti, které se snaží využít slabost rodičů. Papá stát jim má dovolit říkat mnohé, co se mu nelíbí, ale papá má právo provést přísným dozorem cenzurní zásah do jejich všetečných klevet. Když v něm poznají svého papá, tak si v jeho přítomnosti musí jako každé dítě nechat líbit cenzurovat řeč.

Když si necháš od někoho jiného dát právo, tak si musíš od něj také nechat líbit bezpráví, získáš-li od něj oprávnění a odměnu, tak od něj také očekávej obžalobu a trest. S právem jde ruku v ruce bezpráví, se zákonností *zločím*. Co jsi ty? Ty jsi – *zločinec!*

„Zločinec je nejvlastnějším zločinem státu!“ říká Bettina.⁵⁴ Můžeme ponechat toto vyjádření v platnosti, i když Bettina sama to tímto způsobem nechápe. Ve státě se totiž nemůže mé nespoutané já, jak já si sám sobě jediné patřím, naplnit a uskutečnit. Každé já je totiž od narození zločincem vůči lidu, státu. Pro to také skutečně všechny hlídá, v každém vidí – egoistu a má z egoisty strach. O každém si myslí to nejhorší, a dává pozor, policejní pozor, aby „se státu nestala žádná škoda“, *ne quid res publica detrimenti capiat*. Nespoutané já – tím původně vždy jsme a v našem skrytém nitru zůstáváme – je neustálým zločin-

cem ve státě. Člověk, který se řídí svou odvahou, svou vůlí, svou bezohledností a nebojácností, ten je státem, lidem obklíčen špióny. Říkám, lidem! Lid – vy dobrosrdeční lidé, proboha, co na něm máte – lid je veskrze proniknut policejním smyšlením. Jen toho, kdo popírá své já, kdo praktikuje „sebepopření“, lid snese.

Bettina je v uvedené knize příliš dobromyslná na to, aby považovala stát za nemocný a doufala v jeho uzdravení, uzdravení, k němuž má dojít prostřednictvím „demagogů“.⁵⁵ On ovšem není nemocný, nýbrž v plné síle, protože odmítá demagogy, kteří chtějí pro jednotlivce, pro „všechny“ něco získat. Je ve svých stoupencích spravován nejlepšími demagogy, vůdci lidu. Podle Bettiny⁵⁶ má „stát rozvíjet zárodek svobody lidstva, jinak je krkavčí matkou a také se stará o krkavčí krmí!“ Ne-může jinak, neboť právě když se stará o „lidstvo“ (což by ostatně už musel být „humánní“ neboli „svobodný“ stát), je „jednotlivec“ pro něj krkavčí krmí. Jak naproti tomu správně mluví starosta:⁵⁷ „Jak? Stát nemá žádnou jinou povinnost než být ošetřovatelem nevyléčitelně nemocných? – To nesedí. Odjakživa se zdravý stát zbavoval nemocných tkání a nikoli aby se s nimi mísil. Tak šetrný se svými štávy nemusi být. Divoké větve bez váhání odstraní, aby druhé mohly kvést. – Neobáváme se tvrdosti státu, jeho morálka, jeho politika a náboženství nás k ní vedou. Neobviňujeme ho ze žádné bezcitnosti, jeho soucit se tomu brání, ale jeho zkušenost nachází spásu jen v této síle! – Jsou nemoci, u nichž pomáhají jen drastické prostředky. Lékař, který pozná nemoc jako takovou, avšak váhá s použitím paliativ, nikdy nemoc neodstraní, ale může nechat pacienta po kratším nebo delším chřadnutí podlehnout!“ Otázka paní rady: „Když použijete smrt jako drastický prostředek, co se má vyličít?“ se zde nehodí. Stát přece nepoužívá smrt proti sobě, nýbrž proti protivným částem, vyrve oko, které ho zlobí atd.

„Pro nemocný stát je jediná cesta záchran, nechat člověka v něm prosperovat.“⁵⁸ Chápeme-li jako Bettina, pod člověkem pojem „člověka“, tak má pravdu: „nemocný“ stát bude vyléčen prosperitou „člověka“, neboť čím víc jsou jednotlivci poblázněni „člověkem“, tím je stát na tom lépe. Kdyby se to ale vztáh-

lo na jednotlivce, na „všechny“ (a autorka to napůl dělá také, protože nemá jasno o tom, co je „člověk“), tak by to znělo asi následovně: pro nemocnou bandu lupičů je jedinou cestou záchrany nechat v ní prosperovat loajálního občana! Tím by se však banda lupičů jako banda lupičů přece zničila, a protože to tuší, raději zastřelí každého, kdo má chuť stát se „řádným chlapíkem“.

Běttina je v této knize patriotkou, nebo, o trochu víc, filantropkou, obšťastňovatelkou lidí. Je zcela stejným způsobem nespokojená se stávajícím, jako je titulní přízrak její knihy vedle všech, kteří by rádi přivedli zpátky dobrou, starou víru a to, co na ní závisí. Jen naopak myslí, že politici, služebníci státu a diplomaté stát kazí, zatímco oni to svádějí na zlomyslné, „svůdce lidí“.

Kým jiným je obyečejný zločinec než tím, kdo spáchal osudový omyl, protože usiloval o něco, co patří lidu, místo toho, aby hledal to, co je jeho. Hledal opovržením hodný, cizí artikl, udělal to, co dělají věřící, kteří touží po tom, co je Boha. Co jiného dělá kněz, který napomíná zločince? Vyčítá mu velké bezpráví, že svým činem znesvětil to, co je státem posvěcené, jeho vlastnictví (k tomu také přece musí být počítán život příslušníků státu). Bylo by lépe, kdyby mu vyčítal, že pošpinil sebe, protože *neopovrhl* tím, co je cizí, nýbrž že to pokládal za hodné krádeže: mohl by, kdyby nebyl kazatelem. Mluvte s takzvaným zločincem jako egoistou, a on se bude stydět, ne protože se provinil proti vašim zákonům a statkům, nýbrž že projevil touhu obeat vaše zákony, žádat vaše statky; bude se stydět, že vámi, i tím, co je vaše – nepohrdl, že byl příliš málým egoistou. Avšak vy s ním nemůžete hovořit egoisticky, neboť tak velcí jako zločinec nejste, vy – jste se ničím neprovinili! Nevíte, že vlastní Já zločincem přestat být nemůže, že zločin je jeho životem. A přesto byste to měli vědět, protože věříte, že „jsme všichni hříšníky“, ale myslíte si, že hříchy přelstíte, vy nechápete – neboť se bojíte ďábla – že vina je hodnotou člověka. O kdybyste jen byli vinní! Jste ale tak „spravedliví“. Nuže – učíte všechno svému pánu hezky po právu!

Když křesťanské vědomí nebo křesťan sepíše trestní zákoník, čím jiným tam může být pojem *zločinu*, než právě – *bezcitnost*. Každý rozpad a poškození *citového vztahu*, každé *bezcitné jednání* vůči svatě bytosti je zločinem. Čím srdečnější má být vztah, tím nápadnější je jeho výsměch, tím trestuhodnější zločin. Pána má milovat každý, kdo je jeho poddaným: popírat tuto lásku, je smrtelná velezrada. Cizoložství je trestuhodnou bezcitností, člověk nemá žádné srdce, žádné nadšení, žádný patos pro svatost manželství. Pokud zákony diktuje srdce nebo nitro, požívá ochranu zákonů jen srdečný nebo citově založený člověk. To, že zákony určuje citově založený člověk, vlastně jen znamená, že je určuje *mravní* člověk: co se „mravnímu citění“ těchto lidí přičítá, to potrestají. Jak by např. neměla být nevěra, poklesek, křivopřísežnost, zkrátka veškeré *radikální narušení*, veškerý rozklad starodávných *svazků*, v jejich očích prostopášné a zločinné? Kdo se rozloučí s těmito niternými požadavky, ten má za nepřátele všechny mravné, všechny citově založené lidi. Jen křiváci a komplicové jsou pravými lidmi, aby konsekventně vystavili trestní kodex srdce, jak jeden určitý návrh zákona dostatečně dokazuje. Konsekventní zákonodárství křesťanského státu musí být zcela dáno do rukou – *kněží*, a nestane se nikdy čistým a důsledným, pokud bude vypracováno od – *služebníků kněží*, kteří jsou jen vždy *polovičnými kněžími*. Teprve pak bude každá neodůševnělost, každá bezcitnost označena za nepromínutelný zločin, teprve pak každé vzepětí myslí bude odsouzením hodné, každý odpor vůči kritice nebo pochybnosti anatematizován. Teprve pak bude vlastní člověk před křesťanským vědomím veskrze usvědčeným – *zločincem*.

Muži revoluce často mluvili o „spravedlivé odplatě“ lidu jako o jeho „právu“. Odplata a právo jsou zde to samé. Je toto chování jednoho já k druhému? Lid volá, že protistrana spáchala proti tomu stejné „zločiny“. Mohu přijmout, aby někdo vůči mně spáchal zločin, aniž bych připustil, že by musel jednat tak, aby to bylo dobré pro mne? A toto jednání nazývám správným, dobrým, atd.; opačné jednání zločinem. Tím myslím, že ostatní by museli se mnou směřovat ke *stejnému* cíli,

tn., nejednám s nimi jako s jedinci, kteří v sobě nesou svůj zákon a žijí podle něj, nýbrž jako bytostmi, které mají poslouchat nějaký „rozumný“ zákon. Stanovím, co by „člověk“ měl být a co znamená jednat „skutečně lidsky“, vyžadují od každého, aby se tento zákon stal pro něj normou a ideálem, jinak se ukáže jako „hříšník a zločinec“. „Víník“ však neunikne „trestu zákona“!

Vidíme zde, že je to opět „člověk“, který umožnil vytvořit pojem zločinu, hříchu, a tím i pojem práva. Člověk, v němž nepoznává „člověka“, je „hříšníkem, víníkem“.

Zločinci existují jen ve srovnání se svatým; vůči mně nemůžeš být nikdy zločincem, nýbrž jen protivníkem. Avšak nenenávidět toho, který zranil to, co je svaté, je už zločin, jak St. Just zvolal proti Dantonovi: „Nejsi zločincem a nejsi zodpovědný, že jsi nenenáviděl nepřátele vlasti?“

Když se jako v revoluci pojme to, co je „člověk“, jako „dobrý občan“, tak se s tímto pojmem „člověka“ dějí známá „politická provinění a zločiny“.

Jednotlivec, jednotlivý člověk, je ve všem nahlížen jako vyvrhel, a naproti tomu oslavován obecný člověk, „člověk“. Nyní vždy podle toho, jak je tento přízrak nazýván, jako křesťan, žid, musliman, dobrý občan, loajální poddaný, svobodný, patriot, atd., tak stejně ti, kteří by chtěli mít jiný pojem člověka, stejně jako i ti, kteří by se chtěli prosadit, padají před vítězným „člověkem“.

A s jakým to pomazáním se zde ve jménu zákona, suverénního lidu, boha atd. zabývá.

Když se nyní pronásledovaní chytře skrývají a hájí před přísnými kněžskými soudci, tak jsou vylíčení jako „pokrytci“, jako např. St. Just popsal ty, které obžaloval v projevu proti Dantonovi.⁵⁹ Museli bychom být blázni a vydat se jejich molochu.

Zločiny vznikají z *fixních idejí*. Posvátnost manželství je fixní ideou. Z posvátnosti vyplývá, že nevěra je *zločinem*, a proto určitý zákon o manželství za to ukládá kratší nebo

delší *trest*. Avšak tento trest musí být pokládán těmi, kteří prohlašují „svobodu za svatou“, za zločin proti svobodě, a pouze v tomto smyslu také veřejné mínění pranýřovalo manželský zákon.

Společnost sice chce, aby *každý* získal své právo, ale jen takové, které sankcionalizuje společnost, společenské právo, tedy ve skutečnosti nikoli *jeho* právo. Ale *já* si dávám nebo beru právo z vlastní přemýřovací moci, a proti každé přesile jsem tím nejzatvrzelejším zločincem. Jako vlastník a tvůrce svého práva – neuznávám žádný jiný zdroj práva než – sebe, ani boha, ani stát, ani přírodu, ani člověka samotného s jeho „věcnými lidskými právy“, ani božské ani lidské právo.

Právo „o sobě a pro sebe“. Tedy bez vztahu ke mně! „Absolutní právo.“ Tedy oddělené ode mne! O sobě a pro sebe jsoucí! Absolutní! Věčné právo, jako věčná pravda!

Podle liberálních předstev má být právo pro mne závazné, protože je dáno prostřednictvím *lidského rozumu*, vůči němuž je *můj rozum*, „nerozumem“. Dřív se horlilo ve jménu božského rozumu proti slabému lidskému, nyní ve jménu silného lidského proti egoistickému, který je zavržen jako „nerozum“. A přece žádný jiný skutečně neexistuje, než právě tento „nerozum“. Ani božský ani lidský rozum, nýbrž pouze můj a tvůj vždy konkrétně existující rozum je skutečný, jako a protože ty a já jsme skuteční.

Myšlenka práva je původně mojí myšlenkou neboli má svůj původ ve mně. Jestliže ale vznikla ze mě, je zvnějšněným „slovem“, stala se tak „tělem“, *fixní ideou*. Nyní se myšlenky už nezabývám; kamkoli se pohnu, tak stojí přede mnou. Lidé tak opět myšlenku „práva“, kterou sami vytvořili, sami neovládli: kreatura je stále doprovází. Je to absolutní právo, mnou absolutované neboli oddělené. Když ho cítíme jako absolutní, nemůžeme ho opět pozřít, a bere nám tvůrčí sílu; vytvor je víc než tvůrce, je „o sobě a pro sebe“.

Nenech už právo svobodně poletovat, stáhni jej zpět k jeho počátku, do tebe, je to *tvoje* právo, a právo je to, co je právem pro tebe.

Každý ale má nějakou výhodu před druhým, totiž v sobě sám mám neboli své jedinečnosti: v tom zůstává každý výlučný nebo exkluzivní.

A znovu každý uplatňuje svou osobitost před třetím, jak je to možné, a pokouší se, když ho chce jinak získat, nechat ji projevít jako přitažlivou.

Má být nyní třetí necitlivý k rozdílu mezi jedním a druhým? Výžaduje to od svobodného státu nebo lidstva? Pak by musely být zcela bez vlastního zájmu a neschopné získat jiný. Takto lhostejně jsme si nepředstavovali ani boha, který ty své odlučuje od zlých, ani stát, který ví, jak oddělit dobré občany od špatných.

Hledá se ale právě tento třetí, který už neudílí žádné „výsadní právo“. Ten se pak třeba nazývá svobodný stát nebo lidstvo nebo tak nějak.

Poněvadž Bruno Bauer křesťana a žida zařadil na nižší stupeň, protože si činili nárok na výsadní práva, museli a měli se umět zbavit svého omezeného stanoviska sebezapíráním nebo nezištností. Když je zbavíte jejich „egoismu“, tak vzájemné bezpráví končí a s tím vůbec židovská a křesťanská religiozita: bylo jen nutné, aby nikdo z nich už nepotřeboval něco apartního.

Kdyby se ale zřekli této výlučnosti, tak by tím skutečně ještě nebyla opuštěna půda, na níž se odehrávalo jejich nepřátelství. Nalézali všude to třetí, na němž se uměli sjednotit, „obecné náboženství“, „náboženství lidskosti“ apod., zkrátka vyrovnání, které nemuselo být lepší než to, kdyby se všichni židé stali křesťany, čímž by současně „privilegování“ jedněch před druhými vzalo za své. Odstranilo by tím sice *napětí*, avšak v tom ne spočívala podstata obou, nýbrž jen jejich příbuznost. Když byli rozdílní, tak mezi nimi muselo existovat napětí, a nerovnost zůstala vždy zachována. Opravdu to není tvoje chyba, že se proti mně vzpíráš a děláš si nárok na svou oddělenost a zvláštnost: nemusíš ustupovat nebo zapírat sám sebe.

Význam protikladu je chápán příliš *formálně* a oslabeně, když ho chceme jen „překonat“, aby se vytvořil prostor pro to třetí,

Právo muselo zažít útok v rámci sebe sama, tzn., ze stanoviska práva, zatímco liberalismus vyhlásil válku „výsadním právům“.

Privilegovaný a rovnoprávný – kolem obou těchto pojmů probíhá úporný boj. Vyloučený nebo uznávaný – by znamenalo totéž. Kde by ale existovala moc, ať již imaginární, jako bůh, zákon, nebo skutečná, jako já, ty –, před níž by všichni nebyli „rovnoprávní“ tzn., neplatil by žádný respekt před osobou? Bůh má každého stejně rád, když ho zbožňuje, zákonu stejně milý, jen když postupuje zákonně. Jestli je milovník boha nebo zákona hrbatý a chromý, chudý nebo bohatý apod., to je bohu či zákonu jedno, stejně tak jako když se topíš, je ti černochem jako tvůj zachránce stejně tak dobrý jako nejznamenitější Kavkazan, ba dokonce ani pes není v této situaci horší než člověk. Ale pro koho by také nebyl naopak každý privilegovaný nebo odstřižený? Bůh trestá svým hněvem zlé, zákon trestá nezákonně, ty si necháš v každé chvíli vyprávět o jednom a druhém ukazujes dveře.

„Rovnost práva“ je fantom právě proto, že právo není nic víc nebo míň než povolení, tzn., *věc milosti*, kterou člověk ostatně může také získat svými zásluhami. Neboť zásluha a milost si navzájem neodporují, protože také milost chce být „sloužená“, a náš milostivý úsměv připadne jen tomu, kdo ho umí z nás dostat.

Tak se sní o tom, že „všichni občané státu by si měli být navzájem rovnoprávní“. Jako občané státu jsou si všichni jistě před státem rovni, avšak bude je rozdělovat a privilegovat nebo si jich nevíšmat podle svých zvláštních účelů, navíc je ovšem musí od sebe odlišovat jako dobré a špatné občany státu.

Bruno Bauer řeší židovskou otázku tím, že z jeho hlediska „výsadní právo“ nemá opodstatnění. Protože žid a křesťan mají jeden před druhým nějakou výhodu a jsou v tom výluční, proto se při pohledu kritika rozplynou v nicotu. S nimi dopadá stejná výška na stát, který ospravedlnil jejich výhodu a prosadil ji jako „výsadní právo“ neboli privilegium, tím ale zhatil své poslání stát se „svobodným státem“.

„sjednocující“. Protiklad si zaslouží spíš *vyostřit*. Jako křesťan a žid jste v příliš malém protikladu a přete se pouze o náboženství, jakoby o císařův fous, o lapálii. V náboženství jste sice protivníci, v *ostatním* přesto zůstáváte dobrými přáteli, a např. jako lidé jste si navzájem rovni. Nicméně také v tom ostatním jste si nerovní, a svůj protiklad už pak dál nebudete *zastírat* jen tehdy, když ho úplně poznáte a každý bude o sobě tvrdit, že je od hlavy až k patě *jediný*. Pak bude dřívější protiklad určitě překonan, ale jen proto, že jej do sebe pojal ještě silnější.

Náš slabost nespočívá v tom, že tvoříme protiklad druhých, nýbrž že není pro nás úplný, tzn., že nejsme od nich úplně *oddělení*, nebo že hledáme nějaké „společensví“, „svazek“, že společensví je pro nás ideál. Jedna víra, jeden bůh, jedna idea, všichni pod jedním kloboukem! Kdyby byli všichni pod jedním kloboukem, tak by ovšem nikdo před druhým nemusel ještě smekat klobouk.

Poslední a nejdůležitější protiklad, protiklad mezi jednotlivci, ve skutečnosti překračuje to, co se nazývá protikladem, aniž by se ovšem opět skončilo v „jednotě“ a svornosti. Jako jediný už s druhým nemá nic společného, a proto také nic, co by vás oddělovalo a bylo nepřátelské; nehleďte proti němu právo u něhož *třetího* a nestojíte s ním ani na „půdě práva“, ani jiné společné půdě. Protiklad mizí v dokonalé – *odloučenosti* neboli jedinečnosti. Ta by sice mohla být opět pokládána za něco, co je nově společné, neboli novou rovnost, ovšem zde rovnost spočívá právě v nerovnosti, a sama není ničím jiným než nerovností: nerovná rovnost, a to jen pro toho, kdo provádí nějaké „stovnění“.

Polemika s výsadními právy je charakteristickým rysem liberalismu, který útočí na „výsadní práva“, protože se odvolává na „právo“. Dál než k útoku to nemůže přivést; neboť výsadní práva nezmizí dřív, než zmizí právo, protože jsou jen druhem práva. Právo se ale rozpadne ve svou nicotu, když bude pohlceno mocí, tzn., když se pozná, co to znamená: moc přechází právo. Veškeré právo se pak prohlašuje za výsadní právo a výsadní právo samo za moc, za – *nejvyšší moc*.

Nemusí mít ale lýtý boj s nejvyšší mocí zcela jinou podobu, než skromnější boj s výsadním právem, který je nutné vybojovat před prvním soudcem, „právem“, podle soudcovy mínění?

Na závěr musím nyní ještě vzít zpět polovičatý způsob vyjadřování, který jsem měl v úmyslu používat jen tak dlouho, dokud jsem se ještě vrtal v útroubách práva, a nechat slovo alespoň být. S pojmem totiž také slovo opravdu ztrácí svůj smysl. Co jsem nazýval „svým právem“, to už vůbec není „právo“, protože právo může být uděleno jen duchem, ať je to duch přirody nebo duch rodu, lidstva, Boží duch nebo Jeho Svatości nebo Jeho Jasnosti atd. Co mám jediné a pouze na základě své *moci*, mám bez práva, to mám jediné a pouze na základě své *moci*.

Nepožaduji žádné právo, proto nemusím také žádné uznávat. Co si mohu vynutit, to si vynutím, a co si nevymohu, na to nemám žádné právo, svým nezadatelným právem se ani nevychloubám ani neutěšuji.

S absolutním právem samotné právo zaniká, nadvláda „pojmu práva“ je tím zničena. Neboť se nesmí zapomínat, že až dosud nás ovládaly pojmy, ideje nebo principy, a že mezi těmito vládci sebral nejdůležitější roli pojem práva neboli pojem spravedlnosti.

Oprávněný nebo neoprávněný – na tom mi nesejde; když už jsem *mocný*, tak jsem již sám sebe *zmocnil*, a nepotřebuji žádné jiné zmocnění nebo oprávnění.

Právo – to je brouk v hlavě vytvořený strašidlem; moc – to jsem já sám, já jsem tím, kdo je mocný a vlastní moc. Právo je nade mnou, je absolutní, a existuje v někom vyšším, než je ten, jehož milost ke mně přichází: právo je milostivým darem soudce; moc a síla existují jen ve mně, mocném a silném.

2. Moje styky

Ve společnosti, societě, mohou být lidské požadavky nanejvýš uspokojeny, zatímco ty egoistické musí vždy přijít zkrátka.

Protože asi sotva někomu mohlo uniknout, že v současnosti nevyvolává tak živý zájem žádná jiná otázka jako otázka „so-